

світі детермінанти конкурентоспроможності країн світу зміщуються в бік духовно-моральних орієнтирів. Таким чином, досягти мети забезпечення стійкого зростання економіки можливо лише за допомогою розвитку сфери культури та освіти, як детермінантів формування та розвитку духовно-моральних орієнтирів суспільства.

Вектор безпеки передбачає, що Україна має стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити мир. Визначальною основою безпеки має також стати забезпечення неупередженого правосуддя, проведення очищення влади та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Особливу увагу в Стратегії приділено безпеці життя та здоров'я людини, ефективності медицини, захищеності соціально вразливих верств населення, безпеці стану довкілля, харчових продуктів та промислових товарів. Слід зазначити, що вектор безпеки не акцентує увагу на соціокультурній безпеці, хоча серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки у соціальній та гуманітарній сферах в Україні зазначається охорона та відновлення духовного здоров'я людини. Занепад культурної сфери неминуче призведе до духовної деградації людини, що негативно вплине на розвиток трудового потенціалу України, стане причиною погіршення якості ділової етики та культури спілкування в соціально-економічному середовищі країни. Ігнорування розвитку культури призводить до занепаду суспільства, його ізольованості від решти цивілізованого світу. Високий рівень розвитку культури спроможний попередити громадянські війни, революції, зовнішні та внутрішні військові конфлікти, зростання рівня злочинності та потенційних загроз національній безпеці.

Дорожня карта та першочергові пріоритети реалізації Стратегії передбачають проведення реформи державної політики у сфері культури. Нажаль, серед стратегічних індикаторів реалізації Стратегії згадується лише один критерій, який безпосередньо-пов'язаний зі сферою культури. Цей індикатор стосується розвитку сфери кіно. Ефективний та сталий економічний розвиток України неможливий без формування та впровадження стратегічної державної програми розвитку суб'єктів сфери культури, яку слід розглядати як важливий інструмент подолання кризовий явищ в економіці країни. Перебування сучасної сфери культури у кризовому стані потребує розробки та формування такої моделі управління всіма задіяними ресурсами, яка б ґрунтувалась на взаємній співпраці між органами державної законодавчої та виконавчої влади, громадськістю та, безпосередньо, суб'єктами сфери культури та освіти за підвищеною увагою з боку реалізаторів функцій державного регулювання економіки.

Шандерик Юлія Любомирівна

Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В.Ю. Шкрібляка

Наукові тези публікуються за тематичним напрямком «Актуальні проблеми мистецтвознавства, культурології, філології» науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку України та світу» (17 квітня 2018 р., м. Харків)

ЖІНОЧІ ГЕРДАНИ В ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ ПОКУТТЯ ХІХ – ХХ СТОЛІТТЯ

Крім поширеного на в сій території України намиста із натурального і штучних матеріалів – на Прикарпатті, Закарпатті, Буковині, Поділлі в ХІХ-ХХ ст. побутували шийні прикраси з бісеру.

Різнокольоровий бісер нанизували на шовкову або волосяну нитки, плели або ткали, утворюючи мальовничий геометричний, іноді рослинний орнамент. Бісерні прикраси могли бути у вигляді смуги або оплічча і мали свої локальні особливості за формою та способами плетіння, малюнком, колоритом вони гармонійно поєднувалися з вишиванкою. Від техніки нанизування (силення) бісеру на нитку або волосінь походить назва цих виробів – «селянки», «сильованки», «силенки», а від переплітання ниток між собою – «плетенки», «плетінки» [Рис. 1]. Ткані нашійні бісерні прикраси у вигляді досить вузької смуги називалися «гердани», «герданки», «гарди», «крайки», «ланцки», «драбинки», «рядки», «пубчики», «очко». Бойківські

нагрудні прикраси з бісеру – «міци», або «шлейки», були у вигляді двох смуг з'єднаних з переду. Візерунчаста шийна прикраса, виткана з бісеру, зустрічалася, крім західних областей України, в центральній частині і на сході [1, С. 197-200].

Рис.1. Гердан

На території етнографічного регіону Покуття з давня розповсюдженими були «гердани», зокрема Володимир Шухевич писав «Ідучи у місто або за якою орудкою убирає молодша челядь на шию много рядів лискавок, пацьорок, хрещиків, поміж якими звичайно один більший; в околу шиї перев'язує селянку або гердан з дрібньких пацьорок» [2, С. 149-150].

Бісер як і в минулому використовується чеський. Саме через Чехію бісерне мистецтво потрапило до Західної України і Карпат. Спочатку завозили бісер в дуже малій кількості, продавали його в невеликій кількості, і доступний він був лише для аристократії, та заможних людей. З бісеру плели різноманітні сітки низали торочки й рясна до головних уборів, виготовляли гудзики й серги, ним вишивали. За цю роботу бралися лише талановиті вишивальниці, підкреслюючи розкіш золотого шитва. Згодом, ювелірним рукоділлям, почали захоплюватися все більше жінок. І наданий час не можливо встановити з якого моменту це мистецтво стало народним. Виготовлені з бісеру вироби мають притаманні лише їм орнамент, колорит, місцеві назви. Найпоширенішими були шийні та нагрудні прикраси з різнокольорового бісеру, у вигляді вузьких смужок, сплесканих ланцюжків, та заокруглених ажурних комірців. Для виготовлення прикрас з бісеру використовували прозорий і темний, фарфоровий і скляний, дрібний круглий бісер. На основі найстаріших зразків першої половини XIX ст. які знаходяться в музеї народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Й. Кобринського, можна припускати, що найдавнішим способом їх виготовлення було плетіння нанизання – силення бісеру на волосінь (волос із кінського хвоста) або міцну нитку, кінчик.

Для вироблення гердану на Покутті використовували такі матеріали: нитка (біла або чорна), голка бісерна, бісер (чеський), мотузка, станок для плетіння герданів, та станок для виготовлення виробу. Орнамент і його колорит зазвичай узгоджувалися з вишивками Покуття на сорочках, символіка представлена стилістичними зображеннями квітів, за допомогою геометричних фігур. В герданах Покуття домінують червоний, чорний, білий, відтінки жовтого та зеленого кольорів.

Отже гердан як традиційна жіноча нагрудна прикраса був невід'ємною складовою жіночого вбрання і мав окрім естетичного призначення і оберегові функції.

Література:

1. Будзан А. Художні вироби з бісеру // Нар. творчість та етнографія. 1976. С. 197-200.
2. Шухевич В. Гуцульщина. Перша часть. – Львів: Наукове товариство ім. Шевченка, 1889. С. 149-150.